

مقدمه‌ای بر مدیریت اجرایی انتخابات

مؤلف :

امیر اسدی

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۱۲۱-۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۷۹۵۸۹

عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر مدیریت اجرایی انتخابات / مولف امیر اسدی.

مشخصات نشر: مشهد: ارسطو، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: [۲۵۴] ص.: مصور(رنگی)، نمودار.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: انتخابات

Elections: موضوع

موضوع: انتخابات -- ایران

Elections -- Iran: موضوع

موضوع: مشارکت سیاسی

Political participation: موضوع

موضوع: مشارکت سیاسی -- ایران

Political participation -- Iran: موضوع

رده بندی دیویی: ۳۲۴/۶

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ م۷ الف/۱۰۰۱ JF1

سرشناسه: اسدی، امیر، ۱۳۶۵ -

وضعیت فهرست نویسی: فیا

نام کتاب: مقدمه‌ای بر مدیریت اجرایی انتخابات

مولف: امیر اسدی

ناشر: ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

چاپ: مدیران

قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۱۲۱-۱

تلفن های مرکز پخش: ۳۵۰۹۶۱۴۵ - ۳۵۰۹۶۱۴۶ - ۰۵۱

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران

تقدیم بہ:

روح مطہرہ شہدا، آنانی کہ با ایشار خون خود آزادی و امنیت را بہ کشور عزیزمان
ایران اسلامی اہداء کردند و تبلور حضورشان و عطر شمیم ایشارشان در فضای کشور
طنین انداز است.

«تقدیم بہ ۵۰۰ شہید گلگون کفن شہستان نی ریز»

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار .....
۹	مقدمه .....
۳۱	فصل ۱ مدیریت انتخابات .....
۶۳	فصل ۲ کمیسیون مدیریت انتخابات یا EMB .....
۱۲۵	فصل ۳ مدیریت حرفه‌ای انتخابات .....
۱۴۰	فصل ۴ نگهداری از اسناد انتخابات در عصر تکنولوژی .....
۱۴۵	فصل ۵ امنیت انتخابات .....
۱۸۸	فصل ۶ استفاده از تکنولوژی‌های جدید در مدیریت انتخابات ...
۲۴۵	منابع .....

انتخابات پدیده‌ای اجتماعی و فرهنگی است که در نهایت برون داد سیاسی دارد. بی تردید آنچه از صندوق‌های رأی بیرون می‌آید بر آئند عقل جمعی یک جامعه است و می‌تواند شاخص تحلیل‌های متعدد قرار گیرد.

مدیریت انتخابات با هدف ایجاد و حفظ محیط سالم برای فعالیت‌های مرتبط با انتخابات صورت می‌گیرد. مدیریت عادلانه و مؤثر فرایند انتخابات یک شرط ضروری برای انتخابات آزاد و عادلانه به شمار می‌رود. مهمترین امر در این مورد ساختار نهادهای مدیریت می‌باشد. مدیریت انتخابات یک کار پیچیده که شامل صدها نوع وظایف، برنامه ریزی و نظارت پیچیده بر فعالیت‌ها می‌باشد. این یک فعالیت سیاسی است که باید فراتر از نزاع سیاسی و حساس به فرایندهای سیاسی باشد. عموم مردم ممکن است چنین دریابند که مسئولین انتخابات تنها در یک روز از سال کار می‌کنند. مدیر یک دفتر انتخابات با این حال یک کار تمام وقت با برخی از مسئولیت‌های خیلی پیچیده را دارد.

رعایت قانون توسط مدیران و دست‌اندرکاران انتخابات یک امر ضروری، اجتناب‌ناپذیر و مورد تأکید است تا جایی که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب در دیدار با دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات در خصوص رعایت قانون در انتخابات می‌فرماید: «بنده همیشه به دست‌اندرکاران ذیربط در قضیه انتخابات تأکیدم این است که می‌گویم پا را جای قرصی بگذارید؛ جای قرص نقطه قانونی است؛ قانون، مرّ قانون را رعایت کنید».

این کتاب در ۶ فصل تنظیم شده است که در فصل ابتدایی کتاب به تعاریف و مفاهیم مدیریت انتخابات و اصول راهنمای کار مدیران انتخابات پرداخته شده است. در فصل دوم کتاب به بحث در خصوص کمیسیون مدیریت انتخابات و تعاریف و ویژگی‌های کمیسیون مدیریت انتخابات و نقش آن در مدیریت روند انتخابات پرداخته شده است. فصل سوم کتاب به بررسی اصول و تکنیک‌های مدیریت حرفه‌ای انتخابات و ویژگی‌های یک مدیر حرفه

ای انتخابات می پردازد. در فصل چهارم نگهداری اسناد انتخابات در عصر تکنولوژی را مورد بحث و بررسی قرار می دهد. در فصل پنجم امنیت انتخابات و سیاست ها و روشهای مدیریتی در تأمین امنیت انتخابات را مورد بحث و بررسی قرار می دهد و در نهایت در فصل ششم کتاب تکنولوژی های جدید و قابل استفاده در روند انتخابات را بررسی می کند. هدف از تدوین کتاب حاضر بیشتر معرفی اصول مقدماتی مدیریت انتخابات است و به هیچ وجه ادعای این وجود ندارد که کلیه نکات مربوط به مدیریت انتخابات در این کتاب ذکر شده است. امید است کتاب حاضر مورد توجه تمامی کسانی که به نوعی با مقوله انتخابات سروکار دارند همچون مدیران سیاسی، کارشناسان انتخابات، دست اندرکاران انتخابات، دانشجویان و ... قرار گیرد.

زمانی که برای نگارش کتاب صرف نمودم متعلق به همسر مهربانم بوده است این کتاب را به همسرم تقدیم می کنم باشد که قدران ذره ای از بیکران فداکاریش باشم و همچنین تقدیم به پدر بزرگوار و مادر مهربانم آن دو فرشته ای که از خواسته هایشان گذشتند، سختی ها را به جان خریدند و خود را سپر بلای مشکلات و ناملازمات کردند تا من به جایگاهی که اکنون ایستاده ام برسم.

در پایان به رسم ادب و قدردانی، از تمامی همکارانم در مجموعه فرمانداری شهرستان نیریز و در رأس از فرماندار محترم جناب آقای مهندس محمد رضا امیری که همیشه در زمینه امور پژوهشی مشوق بنده بوده اند کمال تقدیر و تشکر را دارم و همچنین از انتشارات ارسطو و مدیر دلسوز و فعال آن جناب آقای حسین قنبری که با دیدی نو و علاقه مندی خاص به چاپ این کتاب اقدام نموده اند تشکر و قدردانی می نمایم.

بدیهی است هر اثری که توسط انسان خلق می شود، عاری از ایراد و محدودیت نیست و اینجانب خود را از این امر مستثنی نمی دانم. از کلیه خوانندگان محترم تقاضا دارم بر مؤلف منت گذاشته و هر گونه نظر، پیشنهاد و اصلاحاتی که ضروری به نظر می رسد را به نحو مقتضی به اینجانب منعکس فرمایند.

امیر اسدی

کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری از دانشگاه فردوسی مشهد

پست الکترونیک: Amir.asadi65t@yahoo.com

انتخابات یک مجموعه پیچیده از فعالیت‌ها با متغیرهای مختلف است که بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند. انتخابات یک عمل رسمی از تصمیم جمعی می‌باشد. انتخابات شامل مشارکت مردم در عمل انتخاب رهبران خود و مشارکت خودشان در حکومت می‌باشد. انتخابات لزوماً درباره فعالیت‌های روز انتخابات نیست؛ با وجود اینکه آن یک جزء مهم را شکل می‌دهد. این شامل فعالیت‌های قبل، حین و بعد از انتخابات می‌باشد و همچنین شامل قانون و چارچوب قانون‌های انتخابات، ثبت نام از احزاب سیاسی، کمپین احزاب، فعالیت رسانه‌های الکترونیکی و چاپی از نظر دسترسی و مواردی از این قبیل می‌باشد (Okoye, 2013: 3).

انتخابات پدیده‌ای اجتماعی و فرهنگی است که در نهایت برون داد سیاسی دارد. بی‌تردید آنچه از صندوق‌های رأی بیرون می‌آید بر آیند عقل جمعی یک جامعه است و می‌تواند شاخص تحلیل‌های متعدد قرار گیرد (دارابی، ۱۳۸۸: ۱۰). به عبارت دیگر در حالی که انتخابات نوعی سنجش در سطح نمایان جامعه است، بر آیند گرایش‌های نهفته در عمق جامعه نیز محسوب می‌شود (غفاری و زرین کاویانی، ۱۳۹۰: ۸۹).

انتخابات‌ها رویدادهای ملی و محلی می‌باشند که به یک تلاش متمرکز نیاز دارند تا قادر به دست یافتن به هر گوشه و کناری از کشور باشند. انتخابات‌ها رویدادهایی با فشار بالا هستند. هنگامی که تاریخ یک انتخابات تعیین شده است اجرای انتخابات چیزی جز رو به رو شدن با یک سری مهلت‌ها و ضرب الاجل‌ها نیست. انتخابات‌ها وقایعی با مخاطرات زیاد هستند. اعتبار انتخابات با ثبات ملی گره خورده است. انتخابات‌ها وقایعی هستند که به بودجه بالا نیاز دارند. اجرای انتخابات بودجه زیادی را نیاز دارد که با سرعت و با یک شیوه غیر متمرکز هزینه می‌شود. انتخابات‌ها وقایع دوره‌ای هستند. مدیریت انتخابات نسبت

به دیگر عملکردهای دولت بسیار تمایل به عمومی بودن دارد و بسیاری از شهروندانی که به سن رأی‌گیری رسیده‌اند آن را لمس کرده‌اند. همچنین نیاز است که در اداره انتخابات، تعامل به صورت روزانه، مولد، بر اساس گروهبندی‌های درون جامعه به خصوص با احزاب سیاسی و دیگر سازمانهای غیر دولتی باشد. مدیریت انتخابات تخصصی می‌باشد و نیاز به بسیج دهها هزار نفر از مردم در یک جدول زمانی دقیق و بی‌نقص می‌باشد. همچنین نیاز به حرکت هزاران نفر در اشکال متعدد و تأمین تدارکات و تجهیزات برای هزاران نفر از مکانهای مختلف می‌باشد. تعیین حدود مرزی و ثبت نام رأی‌دهندگان اغلب از وظایف اضافی مدیریت انتخابات که کاری تخصصی و فنی است می‌باشد (Klein 1995:95).

خلاصه‌ای از وظایف کلیدی یا فعالیت‌هایی که برای انجام یک انتخابات ضروری است شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- تعیین اینکه آیا یک نامزد یا انتخاب‌کننده واجد شرایط رقابت یا رأی‌دادن است
- ۲- مشخص کردن مرزهای انتخاباتی یا حوزه‌ها ۳- ثبت نام رأی‌دهندگان ۴- ثبت نام احزاب سیاسی ۵- ثبت نام کاندیداها ۶- آموزش انتخابات ۷- استخدام و آموزش پرسنل انتخابات ۸- اعتبار بخشی ملی و بین‌المللی به انتخابات ۹- مدیریت انتخابات ۱۰- شمارش آراء ۱۱- اعلام نتایج و برندگان ۱۲- حل منازعات انتخاباتی ۱۳- هر نوع فعالیت دیگر بعد از انتخابات همچون ارزیابی و نوشتن گزارشات و رسیدگی به شکایات (Conteh, 2013: 12)

رفتار انتخاباتی

رفتار انتخاباتی عبارت است از رفتارهایی که یک فرد در جریان یک انتخابات از خود بروز می‌دهد و در نتیجه انتخابات مؤثر است (بابی لاشکی و پیشگاهی فرد، ۱۳۸۸: ۹۴). انتخابات و رأی‌دادن شکلی از رفتار سیاسی است. رفتار سیاسی به هر شکل مشارکت فردی یا جمعی در جریان سیاسی یا هر فعالیتی که پیامدهای سیاسی در خصوص حکومت و سیاست‌گذاری دارد اطلاق می‌شود (Marshal, 1998: 501). در جریان انتخابات، گروههای اجتماعی متعدد توان خود را برای جلب مشارکت و تحاصیب جایگاههای سیاسی به نمایش می‌گذارند. جدی تلقی کردن انتخابات و مشارکت در آن نشانه آن است که نیروهای اجتماعی راهبرد شرکت در

ساخت قدرت را به جای مقابله، اعمال نفوذ و انفعال سیاسی برگزیده‌اند (بشیریه، ۱۳۷۶: ۱۳). رفتار موفق انتخاباتی به طور عمده به کیفیت قانون انتخابات وابسته می‌باشد. یک نهاد مستقل و بی طرف که مسئول اجرای انتخابات است یک وسیله مهم برای حصول اطمینان از یکپارچگی روند انتخابات می‌باشد. یک کمیته مدیریت موفق انتخابات مسئول اجرای بسیاری از فرایندهای انتخابات است که می‌تواند رأی دهندگان را قادر به مشارکت و حفاظت از روند دموکراتیک سازد (EAC, 2010: 10).

سیستم انتخاباتی

انتخابات نوعی رقابت برای بالاترین موقعیت‌ها در سیاست‌های ملی است و نظام انتخاباتی مجموعه‌ای از قوانین از پیش تعیین شده برای انجام انتخابات و تعیین نتایج آن می‌باشد. بنابر این تعریف؛ سیستم انتخاباتی قابلیت تشخیص رفتار واقعی انتخاباتی، همچنین شرایط گسترده‌تر محیط یک رقابت انتخاباتی به لحاظ آزادی‌های مدنی، محدودیت مخالفان و دسترسی به رسانه‌های جمعی می‌باشد (Hong Hai, 1999: 101).

سیستم انتخاباتی مهم می‌باشد. زیرا اعمال یک تاثیر ضروری و مستقل در نتایج انتخابات است. از این رو یک تعادل در میان رقابت کننده‌گان در مبارزه برای نمایندگی و قدرت در نظام سیاسی می‌باشد. در صورت عدم وجود این تعادل، منجر به ضربه زدن به ساختار سیاسی رسمی که نظام انتخاباتی بخشی از آن می‌باشد می‌شود. این رقابت برای قدرت به ناچار بیانی از یک شکاف برجسته در جامعه است (Hong Hai, 1999: 101).

سیستم‌های انتخاباتی پیش نیاز اولیه برای انتخاب و حکومت داری نمایندگان که پایه اساسی برای دموکراسی است می‌باشد. این سیستم‌ها باید فرصت را برای همه از جمله محروم‌ترین افراد برای مشارکت سیاسی و عملی در حکومت فراهم کند. مدیریت مؤثر سیستم‌های انتخاباتی به نهادهایی که فراگیر، پایدار، عادل و مستقل هستند و همچنین به نهادهای مدیریت انتخاباتی خاص که مشروعیت خود را برای اعمال قوانین و اطمینان از عدالت با همکاری احزاب سیاسی و شهروندان به دست می‌آورند نیازمند می‌باشد (Pintor, 2000: 3).

تشکیلات انتخاباتی

تشکیلات انتخاباتی نهاد یا سازمانی است که مسئول برنامه ریزی، هماهنگی و اجرای فعالیتهای آماده سازی برای فرایندهای انتخابات می باشد. فعالیت های اصلی آن شامل دریافت و توزیع اقلام رأی گیری، ملزومات و تجهیزات، قرارداد و آموزش پرسنل پشتیبانی، هماهنگی و آموزش دیگر نهادهای انتخاباتی موقت با توجه به قانون تعیین و ایجاد مراکز رأی گیری می باشد (Okoye, 2013: 16).

دموکراسی و مکانیزم انتخابات

دموکراسی در عمل عبارت است از مدیریت علمی جامعه از راه واقعیت یافتن حاکمیت مطلق قانون. دموکراسی مدیریت قانونمند جامعه سیاسی است که از راه مکانیزم انتقال اراده ملت به حکومت برای اداره سرزمین به اجرا در می آید. اصل جدایی ناپذیر مثلث ملت، حکومت و سرزمین ناشی از رابطه ای عمودی و افقی است که اراده ملت را به حکومت برای اداره سرزمین منتقل می سازد. این رابطه در همان حال جدایی ناپذیری سه عنصر ملت، حکومت و سرزمین را واقعیت می بخشد و آن را مستحکم می سازد. در راستای این پویایی سیاسی است که ملت اراده خود را برای اداره سرزمین، از راه مکانیزم انتخابات به حکومت منتقل می سازد و این، مکانیزم حکومت مردم سالارانه را واقعیت می بخشد. به گفته دیگر دموکراسی و انتخابات اراده ملت را پویا ساخته و رأی، عملی ساختن اداره علمی و قانونمند سرزمین را به صورت بهترین وسیله و ابزار کار در می آورد. با توجه به پویایی دائمی این مکانیزم و نیز پویایی دائمی اصل جدایی ناپذیری ملت، حکومت و سرزمین است که می توان گفت تعطیل یا تحریم مکانیزم انتخابات، مردم سالاری را از کار خواهد انداخت و چنین اقدامی با منافع ملی یک ملت در تضاد خواهد بود. (مجتهد زاده، ۱۳۸۷؛ ۸۴).

تبیین تئوری انتخابات با دو شیوه دموکراسی مستقیم و غیر مستقیم ارتباط می یابد. دموکراسی مشارکتی یا مستقیم شکلی از حکومت است که بر اساس آن مشارکت مستقیم و کلی مردم در وضع قوانین است و این نظام حکومتی از یونان باستان و شهرهای آتن در پنج قرن قبل از میلاد سرچشمه می گیرد و دموکراسی نمایندگی یا غیر مستقیم شکلی

از دولت است که در آن حقوق اکثریت و تصمیمات اجرایی به وسیله شمار اندکی از اشخاصی که به وسیله مردم به عنوان نماینده شان انتخاب شده‌اند اعمال می‌گردد (Davarpanah, 2006:52). در دموکراسی‌ها اقتدار دولت‌ها از اراده مردم سر منشأ می‌گیرد و این اراده مردم است که به طور مستقیم در جریان انتخابات تأثیر گذار است. انتخابات آزاد و عادلانه برای یک دموکراسی سالم ضروری است (IFES, 2015: 17).

در انتخابات، نظریه حکومت به طور کلی گرایش به دموکراسی جهانی به هنگام سقوط رژیم‌های اقتدار گرا در دهه ۱۹۷۰ شروع می‌گردد که از جمله آنها می‌توان به سقوط حزب سیاسی فاشیست پرتغال در ۱۹۷۰، مرگ فرانسیسکو فرانکو در اسپانیا در ۱۹۷۵، فرار فوجی موری از ژاپن در ۲۰۰۰، سقوط رژیم‌های نظامی اکوادور در ۱۹۷۹، بولیوی در ۱۹۸۲، برزیل در ۱۹۸۵ و روی کار آمدن رژیم‌های دموکراتیک بر اساس انتخابات آزاد در آنها اشاره کرد. تحولات خاورمیانه عربی از ۲۰۱۰ به بعد نیز حاکی از گسترش فرایند انتخابات و حرکت به سمت توسعه سیاسی است. این نکته حائز اهمیت است که انتخابات اگر چه یکی از شاخص‌های توسعه سیاسی است اما مؤلفه منطقی به شمار نمی‌رود و دلیل آن را می‌توان در برگزاری انتخابات تک حزبی، نیمه رقابتی و کنترل شده و کانالیزه کردن توده در جهت حمایت از یک کاندیدای خاص در رژیم‌های توتالیتر نظیر اروپای شرقی، کشورهای جهان سوم و شوروی سابق جستجو کرد (حجاریان، ۱۳۷۹: ۱۵۳).

مشارکت سیاسی

در نظام‌های دموکراتیک مردم به صورتهای مستقیم و غیر مستقیم در تصمیمات حکومتی و تصویب قوانین دخالت دارند و بر سرنوشت خود و اقداماتی که باید در جامعه صورت بگیرد تأثیر گذارند، برای این منظور در اغلب کشورهای جهان مجلس قانونگذاری تأسیس شده که افراد منتخب به نمایندگی در آنجا حضور می‌یابند تا با تصویب قوانین اهداف جامعه را پیش ببرند (پیشگاهی فرد، ۱۳۸۷: ۱۱۱). شرکت در فرایندهای سیاسی که به گزینش رهبران سیاسی می‌انجامد و سیاست عمومی را تعیین می‌کند یا بر آن اثر می‌گذارد، مشارکت سیاسی نامیده می‌شود (ابر کرامبی و دیگران، ۱۳۷۶: ۲۸۶).

مشارکت سیاسی، کانون محوری مقوله انتخابات به شمار می‌رود. مفهوم مشارکت سیاسی، درگیری فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی از عدم درگیری تا داشتن مقام سیاسی است. زیرا چنین می‌انگاریم که مشارکت، دگرگونی در ساخت قدرت سیاسی و عقلانی کردن شیوه زندگی مردم را به دنبال دارد. رأی دهی، کمترین شکل مشارکت سیاسی می‌باشد، چون نیازمند کمترین تعهد است و همین که رأی به صندوق انداخته شده چه بسا پایان می‌یابد. داده‌های بسیاری وجود دارد که مشارکت سیاسی در همه سطوح بر اساس پایگاه اجتماعی، اقتصادی، تحصیلات، سن، شغل، جنسیت، مذهب، قومیت، ناحیه، محل سکونت، شخصیت و محیط سیاسی یا سرزمین‌هایی که در آن مشارکت صورت می‌گیرد، ناهمگون است. از دیگر سو، همبستگی آماری بالایی میان میزان مشارکت سیاسی و میزان آنچه که به اثر بخشی سیاسی معروف است وجود دارد؛ یعنی اثر بخشی سیاسی فرد و این احساس که می‌توان در سیاست‌ها و خط مشی‌ها تأثیر گذاشت (کاویانی راد و ویسی، ۱۳۸۷: ۴).

احزاب سیاسی

حزب، در ادبیات سیاسی - اجتماعی به مجموعه‌ی افراد سازمان یافته، که از عقیده، مرام و برنامه مشترک برخوردارند و در جهت تحقق این ایده مشترک کوشش جمعی را ابراز و اعمال می‌نمایند، اطلاق می‌گردد. ماکس وبر^۱ حزب را به مثابه یک شرکت بازرگانی تعریف می‌نماید. به اعتقاد ایشان حزب عبارت است از شرکت مرکب از اجتماع داوطلبانه افراد که می‌کوشند رهبران خود را به قدرت برسانند و از این طریق همگی به امتیازات مادی و معنوی نایل گردند (ایوبی، ۱۳۷۹: ۱۶۰).

دانیل کاکسی^۲ فرانسوی نیز تعریف مشابهی دارد و می‌نویسد: حزب عبارت از گروه سازماندهی شده افراد حرفه‌ای که اعضایش برای دستیابی به قدرت و نمایندگی‌های سیاسی در نبرد می‌باشند (علی بابایی، ۱۳۸۳: ۲۵۳).

1. Max Weber

2. Daniel Cacsy

دو تعریف فوق نمی تواند ناظر به همه وجوه حزب باشد. حداقل تعریف که بتواند همه وجوه و شئون یک حزب را پوشش بدهد، باید سه فاکتور اصلی ساختار، کار ویژه و اهداف را در بر گیرد:

۱- حزب باید دارای ساختار مهندسی منظم و با دوام، دارای نمایندگی، شعبات و تشکیلات باشد (ساختار).

۲- بتواند زمینه های بسیج و مشارکت افراد را برای دستیابی به موقعیت های سیاسی، اجتماعی فراهم آورد (کار ویژه).

۳- دارای اهداف، برنامه ها و طرح های سازمان یافته باشد (اهداف) (عالم، ۱۳۷۳: ۳۴۳).

ژوزف شومپتر^۱ می گوید: نخستین و مهمترین هدف هر حزب سیاسی چیره شده بر حزب های دیگر است، تا به قدرت دست یابد یا در قدرت بماند "همین هدف دست یافتن به قدرت سیاسی، حزب های سیاسی را از گروه های دیگر در نظام سیاسی مشخص و متمایز می کند (همان).

موریس دوورژه^۲ در تعریفی از یک حزب که بیشتر ناظر بر کارکرد یک گروه سیاسی است، گفته است؛ حزب سیاسی، چرخ دنده ماشین دموکراسی است (همان).

موریس دوورژه در کتاب اصول علم سیاست احزاب سیاسی را گروه های بنیان یافته، منظم و مرتبی می داند که برای مبارزه در راه قدرت ساخته شده اند و منافع و هدف های نیروهای اجتماعی گوناگونی را (طبقات، واحدهای محلی، دسته های نژادی، جماعتی دارای منافع خاص) بیان می کنند (همان).

در بخش دیگری از این کتاب نیز موریس دوورژه می نویسد احزاب سازمانهایی هستند که فقط برای فعالیت و اقدام سیاسی به وجود آمده اند. این نویسنده همچنین در کتاب احزاب سیاسی نیز تعریف دیگری از حزب سیاسی ارائه می کند: یک حزب، یک گروه اجتماعی

1. Joseph Alois Schumpeter

2. Maurice Duverger

نظیر شهر و دهکده نیست بلکه مجموعه‌ای از گروه‌ها و جمعی از گروه‌های اجتماعی پراکنده در اطراف مملکت است (قسمت‌ها، کمیته‌ها، انجمن‌ها و غیره) که به وسیله سازمان‌های هماهنگ کننده بهم پیوسته‌اند (همان).

یک حزب در مفهوم عام، گردهمایی مردمی است که درباره برخی از مسائل نظرات مشترک دارند و می‌خواهند برای دست یافتن به هدف‌های مشترک با هم کار کنند. ادmond بورک^۱، حزب سیاسی را چنین تعریف کرده است: هیئتی از مردم است که به خاطر پیشبرد منافع ملی با کوشش مشترک بر اساس برخی اصول سیاسی مورد توافق متحد شده‌اند (همان).

به عقیده گتل^۲: حزب سیاسی مرکب از گروهی از شهروندان کم و بیش سازمان یافته است که به عنوان یک واحد سیاسی عمل می‌کنند و با استفاده از حق رأی خود می‌خواهند بر حکومت تسلط پیدا کنند و سیاست‌های عمومی خود را عملی سازند (همان، ۳۴۴).

به گمان جیل کریست^۳، حزب سیاسی گروه سازمان یافته شهروندانی است که دارای نظرات سیاسی مشترکند و با عمل به مثابه یک واحد سیاسی می‌کوشند که بر حکومت تسلط یابند (همان).

هدف اصلی یک حزب این است که عقاید و سیاست‌های خود را در سطح سیاسی رواج دهد. از نظر لیکاک، حزب سیاسی، گروه کم و بیش سازمان یافته شهروندانی است که به عنوان یک واحد سیاسی با هم عمل کنند، در مسائل عمومی عقاید مشترکی دارند و با استفاده از اختیار دادن رأی در راستای هدفی مشترک می‌کوشند بر حکومت تسلط یابند. مک آیور^۴ حزب سیاسی را گردهمایی سازمان یافته برای حمایت از برخی اصول یا سیاست‌ها که از راه‌های قانونی می‌کوشند حکومت را به دست گیرند، تعریف کرد (عالم، ۱۳۷۳: ۳۴۴).

1. Edmund Burke

2. Gettell

3. Gill crist

4. Mak Auor

انتخابات و احزاب سیاسی

از آنجا که انتخابات یکی از مهمترین عرصه‌های ظهور و حضور احزاب و گروه‌های سیاسی به شمار می‌رود، در آستانه انتخابات مختلف، شاهد ظهور احزاب یا ائتلاف‌های حزبی و تشکیل جمعیت‌ها و جبهه‌های گوناگون هستیم. این امر نشان دهنده اهمیت انتخابات از دید احزاب و همچنین نقش مؤثر و کارایی احزاب در مسئله انتخابات است. قوانین انتخاباتی تأثیر مهمی بر چگونگی حضور احزاب و ایفای نقش در عرصه‌های انتخاباتی دارد؛ به این صورت که اگر قانون اساسی یا قانون انتخابات، روند تعریف شده‌ای برای حضور احزاب ارائه دهند و یا تسهیلاتی برای حضور آنها فراهم آید، احزاب سیاسی مؤثرتر ظاهر می‌شوند؛ به گونه‌ای که برخی از محققین احزاب سیاسی و نقش آنها را محصول الزامات، آئین‌های انتخاباتی و پارلمانی می‌دانند. (قاضی، ۱۳۷۵: ۷۲۱).

میان انتخابات و احزاب سیاسی پیوند و ارتباط نزدیکی وجود دارد، زیرا احزاب سیاسی در هدایت و بسیج مردم به پای صندوق‌های رأی و معرفی نامزدهای انتخاباتی نقش مؤثری دارند. احزاب قادرند با شناسایی افراد توانمند و معرفی آنان، بهترین افراد را در معرض آراء و گزینش مردم قرار دهند و کار شناخت را ساده‌تر نمایند. احزاب سیاسی می‌توانند با طرح برنامه‌های منسجم و مشخص که در آن منافع مردم و خودشان مد نظر قرار گرفته شده باشد، در انتخابات شرکت کنند و حتی برای مردم جهت اشتراک در انتخابات ایجاد انگیزه کنند (حمزه و ادیب، ۱۳۹۲: ۱۹۷).

احزاب سیاسی مردم را متشکل و منسجم می‌سازند و زمینه را برای راه‌اندازی مبارزات انتخاباتی فراهم می‌کنند. امتیازی که این روند به دنبال دارد این است که مبارزات فردی و رقابت‌های شخصی در پیکارهای انتخاباتی از میان برداشته می‌شود و مسائل از شکل فردی و انحصاری بیرون آمده و به شکل سازمان یافته و برنامه ریزی شده برای مردم ارائه می‌گردد. از اینجا می‌توان به یکی از مهمترین نقش احزاب سیاسی در انتخابات پی برد؛ که احزاب مردم را به دور یک ایدئولوژی و اندیشه مشترک گرد می‌آورد که این امر می‌تواند در ایجاد هماهنگی و اتحاد میان طرفداران ایده و عقیده سیاسی مؤثر باشد (حمزه و ادیب، ۱۳۹۲: ۲۰۱).

حضور احزاب گوناگون با برنامه‌های مختلف می‌تواند حضور مردم با سلايق متفاوت را در يك انتخابات تضمين كند و مردم با مشاركت در انتخابات به طور ملموس نقش خود را در اداره حكومت احساس كرده و خود را در اداره كشور سهيم مي‌دانند و در نتيجه نسبت به سرنوشت سياسي خود احساس مسؤليت بيشترى مي‌كنند. از ديگر نقش‌هاي احزاب در انتخابات مي‌توان كمك به آموزش و ارتقاء فرهنگ عمومي و رشد افكار سياسي، نقد قدرت و امكان انتقاد از آن و پيگيري مطالبات مردم و لزوم پاسخگو بودن قدرت، توسعه سياسي، محدود شدن نامزدها، برنامه محوري، شفاف سازي ديدگاهها، پاسخگويي، حمايت‌هاي مالي و نظارت بر انتخابات و ... را مي‌توان ذكر نمود (همان).

بنابراين حزب به عنوان حلقه اتصال، كار ويژه‌هاي خود را با انتخابات پيوند مي‌زند و ضمن ايجاد دست آوردهاي مهم به پويائي و بالندگي نقش‌هاي تعريف شده در انتخابات نيز كمك شايدان مي‌نمايد (همان).

احزاب سياسي و نامزدها ذينفعان كليدي مي‌باشند. كميسيون‌هاي مديريت انتخابات بايد دغدغه‌ها و علايق آنها را در هنگام طراحي و اجراي سياست‌ها و فعاليت‌ها در نظر بگيرند. در صورتي كه يك كميسيون مديريت انتخابات از يك رابطه خوب و قابل اعتماد با احزاب سياسي برخوردار باشد احزاب سياسي و كانديداهي بيشتر احتمال دارد كه به يك كميسيون مديريت انتخابات كه سياست درهاي باز را براي‌شان حفظ مي‌كند اعتماد داشته باشند و همچنين رفتار همه احزاب سياسي و كانديداهي را با توجه به بي‌طرفي، عدالت و نظرات و پيشنهادهاي خود در نظر مي‌گيرند (Wall et al, 2006: 201-202).

اين مهم است كه با همه احزاب سياسي به صورت عادلانه رفتار شود و فرصت‌ها و اطلاعات يكسان به وسيله كميسيون مديريت انتخابات براي آنها فراهم شود. جلسات منظم با احزاب سياسي غالباً در طول يك دوره انتخاباتي مي‌تواند يك چارچوب را براي ارتباط متقابل فراهم كند و به پذيرش جدول زماني كميسيون مديريت انتخابات، فرايندها و نتايج آن كمك كند. علاوه بر اين، جلسات منظم يك كميسيون مديريت انتخابات به بهبود روابط با احزاب سياسي از جمله نمايندگان‌شان در رويدادهاي قطعي كميسيون مديريت

انتخابات کمک می‌کند. نمونه‌ای از فعالیت‌های مشترک شامل آشنایی با امکانات ثبت نام رأی دهندگان، مشارکت در آموزش رأی دهندگان، کارگاه‌های آموزشی اخبار و اطلاعات، مصاحبه با رسانه‌ها و یا بحث‌های عمومی حمایتی بین کاندیداها می‌باشد. باید به همه احزاب سیاسی و کاندیداها فرصت‌های برابر برای مشارکت داده شود (Wall et al, 2006: 202).

این مهم است که احزاب سیاسی را در جلسات مشورتی در مورد تنظیم اهداف استراتژیک و ارزیابی عملکردهایشان درگیر کنیم. به عنوان مشتریان اصلی کمیسیون مدیریت انتخابات، نظرات احزاب سیاسی و کاندیداها در کانون توجه، اولویت و خدمات کمیسیون مدیریت انتخابات قرار می‌گیرد و یک راه مفید برای بهبود مدیریت انتخابات می‌باشد. پس از هر رویداد انتخاباتی برای یک کمیسیون مدیریت انتخابات مفید است که احزاب سیاسی در مشاوره عمومی با ذینفعان در مورد چگونگی بهبود چارچوب انتخابات هر پیشنهاد را برای اصلاحات انتخاباتی در نظر بگیرند (همان).

احزاب سیاسی به صورت روزانه به عنوان نماینده مردم در کمیسیون انتخابات و یا به عنوان کارکنان کمیسیون عمل می‌کنند. در اغلب موارد مجریان انتخابات احساس می‌کنند که احزاب سیاسی باید با یک روش خاص برای نشان دادن اینکه آنها مسئول هستند عمل کنند و می‌توانند به عنوان بازیگران قانونی در فرایندهای سیاسی مورد اعتماد باشند. در بسیاری از موارد این نگرش اشتباه است. کمیسیون انتخابات و مجریان انتخابات برای ایجاد اعتماد و اطمینان به احزاب سیاسی در سیاست‌های کمیسیون (نه در راههای دیگر) متعهد می‌باشند. به عبارت دیگر در یک جامعه آزاد احزاب سیاسی چیز زیادی برای اثبات اینکه انتخابات را اداره می‌کنند ندارند. اداره انتخابات هر چیزی را برای اثبات احزاب سیاسی دارا می‌باشد. بنابراین کمیسیون انتخابات یک فضای کاری مناسب را برای ارتباط با احزاب سیاسی ایجاد می‌کند. آن به این معنی است که این اطمینان را حاصل می‌کند که نقشش در این فرایند احترام گذاشتن است (Baxter, 1994: 8).

مؤثرترین ابزار برای توسعه ارتباط با احزاب سیاسی از طریق ایجاد و نگهداری یک رشته منظم از ارتباطات می‌باشد. در این نقطه است که ممکن است از اصول مدیریت انتخابات

استفاده شود. به طور مثال برنامه ریزی جلسات به طور منظم با احزاب سیاسی، توسعه یک هدف برای همکاری، شناسایی سطوح و فضاها یی که موجب افزایش همکاری می‌شود، موافقت برای مهلت دادن جهت انجام فعالیت‌ها و پیگیری زمانبندی منظم جلسات که یکدیگر را آگاه نگه می‌دارد را شامل می‌شود. همه عناصر برنامه‌ای برای توسعه یک رابطه مناسب با احزاب سیاسی موجود می‌باشند. یکی دیگر از سطوحی که در آن اصول مدیریت انتخابات می‌تواند به ایجاد اعتماد و اطمینان در میان احزاب سیاسی کمک کند سطحی از نقش قانون و مقررات می‌باشد. مجریان انتخابات اغلب به عنوان قانونگذار عمل می‌کنند (همان).

کمیسیون انتخابات باید نسبت به نگرانی نامزدها، احزاب سیاسی، سازمانهای مدنی و گروههای مستقل بسیار حساس باشد. به عبارت دیگر کمیسیون نباید به وضع قوانین و مقررات در انزوا و دور از این تشکلهای پردازد. زیرا یک کمیسیون فقط از چند عضو تشکیل می‌شود. باید وسیله‌ای برای ترکیب دیدگاههای گروههای خارج از کمیسیون نسبت به مذاکرات کمیسیونها پیدا شود که این شامل ۱- انتشار هر گونه قانون پیشنهادی در نشریه رسمی ۲- یک مدت زمان معقول برای اظهار نظر عمومی قبل از کمیسیون قرار داده شده است که می‌تواند بر اساس قانون مطرح شده عمل نماید؛ این معمولاً ۳۰ روز زمان کافی برای احزاب جهت سنجش و تدوین یک پاسخ و پیشنهاد می‌باشد ۳- در نظر گرفتن دیدگاهها و تغییرات توصیه شده به طور جدی توسط احزاب سیاسی و پیوستن آنها به قانون در زمان مناسب قبل از تصویب نهایی مورد توجه قرار می‌گیرد (Baxter, 1994: 8-9).

احزاب سیاسی باید در تمام مراحل فرایندهای انتخابات شرکت کنند. باید قبل از تصمیم گیری‌های مهم از جمله انتصاب اعضای کمیته انتخابات با آنها مشورت انجام گیرد. کمیسیون مستقل انتخابات باید به طور منظم آنها را از تمام امور مربوطه مطلع گرداند. احزاب و نامزدهای مستقل باید در رقابت بر اساس برابری در قانون، حقوق آزادی بیان و اجتماعات و دسترسی عادلانه به رسانه‌های دولتی آزاد باشند. روش‌های نامزدی کاندیداها باید برای احزاب و عموم مردم مورد قبول باشد (Pintor, 2000: 82).

گنجاندن احزاب سیاسی در فرایند ساخت قانون؛ اعتماد و اطمینان را به وجود می‌آورد. این همان ساختاری است که می‌تواند قضاوت و داوری را در مشاجرات انتخاباتی به ارمغان آورد. یک سیستم انتخاباتی موفق فقط وابسته به انجام وظیفه‌ای از ثبت نام رأی دهندگان، تعیین صلاحیت نامزدها، چاپ و انتقال برگه‌های رأی و ... نیست بلکه راههای مفیدی برای مقابله با شکایاتی که همیشه در انتخابات به وجود می‌آید را توسعه می‌دهد. برای اینکه کمیسیون به عنوان یک بی‌طرف در فرایندها دیده شود روشهایی برای حل و فصل اختلافات انتخاباتی باید توسط احزاب و عموم مردم شناخته شود. کمیسیون می‌بایست موضوعاتی که سریعاً باعث تفرقه می‌شود به موقع حل و فصل کند. اصول سازمان مدیریت انتخابات می‌تواند ثابت کند که یک ابزار مؤثر در مدیریت بررسی شکایات و قضاوت نهایی می‌باشد (Baxter, 1994: 9).

احزاب و مشارکت سیاسی مردم در انتخابات

یکی از نقش‌های مهم احزاب در جهان معاصر برقراری پل ارتباطی بین مردم و حاکمیت، سازماندهی و متشکل ساختن آراء و نظرات مردم در خصوص نحوه حکومت و شرکت در فعالیت و مشارکت سیاسی است. احزاب در مقاطع مختلف به ویژه زمان انتخابات با طرح سوالات گوناگون، تنظیم برنامه‌های آینده از کاندیداهای ریاست جمهوری، مجلس و شوراهای شهر یک تابلوی شفاف از جریانهای سیاسی به مردم ارائه می‌دهند تا مردم بتوانند کاندیدای اصلح را برگزینند و در ساختار سیاسی کشور مؤثر واقع شوند (امیدی آوج و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۶۲).

احزاب با ایجاد بستر مناسب و ائتلاف با یکدیگر و سازماندهی افراد جامعه برای مشارکت سیاسی در انتخابات ها، فضای مشارکت و رقابت سیاسی را فراهم می‌کنند. که این امر سبب جلوگیری از تفرقه و شکسته شدن آرای مردم می‌شود (امیدی آوج و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۶۲).

مشارکت فعال همه احزاب قانونی

از جمله ویژگی‌های یک انتخابات سالم و قانونمند مشارکت فعال همه احزاب و گروه‌های رسمی و قانونی در انتخابات است به گونه‌ای که اولاً انتخابات از سوی هیچ حزب و جناحی تحریم نگردد و از شعارهای مایوس‌کننده پرهیز شود، ثانیاً همه سلیقه‌ها و گرایش‌ها بتوانند کاندیداهای خود را که پایبند به اصول و نظام هستند معرفی کنند و مردم نیز آزادانه بتوانند بر مبنای شناخت به انتخاب اصلح بپردازند (امیدی آوج و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۶۷).

انتخابات‌های مدرن مشتمل بر رقابت میان احزاب سیاسی برای جلب حمایت رأی دهندگان می‌باشند. در بسیاری از سیستم‌های رأی‌گیری تصمیم انتخاباتی واقعی را رأی دهندگان در هنگام انداختن رأی خود به صندوق اتخاذ می‌کنند که مستلزم انتخاب یک یا چند کاندیدا است، اما در عمل رأی دهندگان به انتخاب حزب مورد نظر خود اقدام می‌کنند. بنابراین در انتخابات کنونی انتخاب کاندیداهای غیر حزبی و مستقل به ندرت اتفاق می‌افتد. این مسئله یعنی گرایش به احزاب به جای گرایش به کاندیداها در کشورهای مختلف متفاوت می‌باشد. در کشوری مثل ایالات متحده به دلیل اینکه تناوب ایدئولوژیک بارزی بین احزاب وجود ندارد شاید بتوان گفت این غلبه حداقل است. انتخابات به دلیل آنکه ابعاد وسیعی را در بر می‌گیرد، دوچار پیچیدگی می‌گردد و بدین سبب انتخاب دیدگاه‌های احزاب به جای دیدگاه‌های کاندیداهای مختلف می‌تواند شرایط بهتر و آسان‌تری را برای شرکت‌کنندگان در انتخابات بوجود آورد (تایلور و جانسون، ۱۳۸۶: ۷۶).

برای کار حکومت‌های دموکراتیک جدید احزاب سیاسی ضروری هستند. احزاب ستون فقرات دموکراسی هستند. مهمترین کار ویژه احزاب سیاسی متحد کردن، تسهیل و با ثبات نمودن روند زندگی سیاسی است. کار ویژه‌هایی که احزاب سیاسی به اجرا در می‌آورند ارزش گسترده‌ای دارد (رنجبر و عسگری، ۱۳۹۲: ۴۷۵).

انتخابات آزاد و عادلانه

از دیدگاه سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE^۱) انتخابات آزاد و عادلانه تعریف شده به عنوان:

«این انتخابات می‌بایست نه تنها در روز انتخابات و رأی‌گیری شفاف باشد و به خوبی مدیریت شود بلکه در جامعه‌ای رخ دهد که مشارکت شهروندان کامل و فعالیت آزادانه احزاب سیاسی وجود دارد و رسانه‌های مستقل را به رشد و پیشرفت ترغیب کرده و در نهایت یک نظام قضایی را که قادر به اعمال قدرت مستقل و بی‌طرف است را ایجاد نماید» (IFES, 2015: 17).

به عنوان یک مفهوم کلی، معیارهای "آزاد و عادلانه"، اشاره آزادی به رهایی از اجبار و عدالت به عنوان یک ارتباط با بی‌طرفی می‌باشد. یک اجماع بین‌المللی در مورد تعدادی از ابعاد این مفاهیم وجود دارد: آن به عنوان یک راهنما برای نظارت بر انتخابات و مدیریت انتخابات توسط مسئولان انتخاباتی به کار می‌رود (Carothers, 1997, Gill, 1998: 17).

قبل از روز رأی‌گیری مفهوم انتخابات آزاد به معنی آزادی حرکت، بیان، اجتماعات و انجمن‌ها؛ آزادی از ترس در ارتباط با انتخابات، ثبت نام آزادانه کاندیداها و برابری شرکت در انتخابات و حق رأی برای همگان می‌باشد. مفهوم عدالت شامل فرایندهای انتخاباتی شفاف، عدم وجود تبعیض علیه احزاب سیاسی، نبود موانع در ثبت نام رأی‌دهندگان، مدیریت انتخابات مستقل و بی‌طرف، رفتار عادلانه با کاندیداها توسط پلیس، ارتش و دادگاه، فرصت‌های برابر برای احزاب سیاسی و نامزدهای مستقل، اجرای برنامه‌های آموزشی برای رأی‌دهندگان به صورت کاملاً بی‌طرفانه، مبارزات انتخاباتی منظم که در آن یک دستورالعمل رفتاری رعایت شده باشد، دسترسی برابر به تمام رسانه‌های تحت کنترل و عدم سوء استفاده از امکانات دولتی برای اهداف مبارزات انتخاباتی می‌باشد (Pintor, 2000: 103).

در روز رأی‌گیری آزادی به معنای فرصت برای رأی دادن می‌باشد. معیار عادلانه در روز

1. Organization for Security and Cooperation in Europe

رأی‌گیری به دسترسی به همه مراکز رأی‌گیری توسط نمایندگان احزاب سیاسی، ناظران محلی و بین‌المللی معتبر و رسانه‌ها، بر گه‌های رأی‌محرمانه، عدم ارباب رأی‌دهندگان، طراحی مؤثر و قابل‌اجرای اوراق رأی‌دهی، کمک‌های بی‌طرفانه به رأی‌دهندگان در صورت لزوم، روش مناسب شمارش آراء، حفاظت از اوراق رأی‌دهی باطل و اقدامات احتیاطی هنگام حمل و نقل ملزومات انتخاباتی و حفاظت از مراکز رأی‌دهی به صورت بی‌طرفانه می‌باشد (Pintor, 2000: 103). (منبع شماره ۲۵)

پس از روز رأی‌گیری معیار آزادی نیاز به منابع قانونی برای رسیدگی به شکایات و معیار عادلانه برای اعلام رسمی و سریع نتایج، رفتار بی‌طرفانه نسبت به هر گونه شکایات انتخاباتی، گزارش بی‌طرفانه در مورد نتایج انتخابات توسط رسانه‌ها و پذیرش نتایج انتخابات توسط هر کسی را شامل می‌شود (Elklit and Svensson, 1997: 35).

ویژگی‌های مهم یک انتخابات آزاد و عادلانه و کمیته مدیریت انتخابات شامل موارد زیر می‌باشد:

استقلال و بی‌طرفی: عملکرد کمیسیون مدیریت انتخابات نباید در معرض جهت‌گیری به سمت یک فرد، قدرت و یا حزب سیاسی باشد. باید بدون طرفداری سیاسی و تعصب عمل کند. کمیسیون مدیریت انتخابات باید بدون دخالت عمل کند؛ صرفاً به دلیل اینکه هیچ‌گونه بهانه دستکاری وجود نداشته باشد. هر گونه دخالت نه تنها تأثیر مستقیمی در اعتبار کمیسیون انتخابات دارد بلکه تأثیر آن در کل روند انتخابات می‌باشد.

بهره‌وری و اثر بخشی: بهره‌وری و اثر بخشی اجزای جدایی‌ناپذیر از اعتبار کلی انتخابات هستند. بهره‌وری در روند انتخابات بسیار مهم است تا آنجا که ضعف‌ها و مشکلات فنی می‌تواند منجر به هرج و مرج و فروپاشی نظم و قانون شود. بهره‌وری و اثر بخشی به عوامل متعددی از جمله حرفه‌ای بودن کارکنان، منابع و مهمتر از همه زمان کافی برای سازماندهی انتخابات و آموزش کسانی که مسئول اجرای آن هستند بستگی دارد.

حرفه‌ای بودن: انتخابات باید توسط یک گروه تخصصی از کارشناسان آموزش دیده و کارشناسان متعهدی که فرایندهای انتخابات را مدیریت و تسهیل می‌کنند و کسانی که

کارکنان دائمی کمیسیون‌های مدیریت انتخابات هستند اداره شود.

قضاوت بی طرفانه و عجولانه: چارچوب قانونی باید مکانیسمی را برای پردازش، رسیدگی و رفع و رجوع شکایات انتخاباتی با یک روش به موقع ارائه دهد.

شفافیت: اعتبار کلی یک فرایند انتخاباتی به طور قابل توجهی به گروه‌های مربوطه (از جمله احزاب سیاسی، دولت، جامعه و رسانه‌ها)، آگاهی، شرکت در یک محیط مناظره‌ای برای سازماندهی فرایندها و ساختارهای انتخاباتی وابسته است. یک مباحثه آگاهانه باید در این گروه‌ها با توجه به عملکرد کمیسیون‌های مدیریت انتخابات انجام شود (IDEA, 2002: 42-43).

در کمک به توسعه یک فرهنگ دموکراتیک نهادهای انتخاباتی باید رفتار غیر حزبی را در برنامه‌های آموزشی خود تشویق نمایند. آنها همچنین باید به طور مداوم برای بهبود کیفیت خدماتی که به رأی دهندگان ارائه می‌دهند مورد تشویق قرار گیرند و درک عمومی از فرایندهای دموکراتیک را ترویج دهند (Pintor, 2000: 107).

اصول هدایتی برای انجام انتخابات آزاد و عادلانه در اظهارات رسمی انجمن‌های منطقه‌ای از مدیران انتخاباتی آمریکا، شرق و مرکز اروپا، آسیا و آفریقا نکات مفیدی هستند که می‌توان از آنها به عنوان مرجع استفاده نمود. در سومین کنفرانس نهادهای انتخاباتی در مکزیک در سال ۱۹۹۶، اتحادیه بین آمریکایی^۱ از نهادهای انتخاباتی از طریق اجماع تعدادی از قطعنامه‌ها بر اساس توافقاتی که یک برنامه کاری را برای توسعه نهادهای انتخاباتی مستقل دائمی و افزایش فرهنگ دموکراتیک پذیرفته بود در این زمینه عناصر ذیل در نظر گرفته شد:

- ۱- اصلاحات قانون اساسی برای تقویت استقلال مدیران انتخاباتی
- ۲- ارتقاء شغلی کارکنان حرفه‌ای انتخابات با تصویب یک قانون خاص در رابطه با این موضوع
- ۳- ایجاد یک برنامه مدیریت عالی انتخاباتی برای بکارگیری توسط اتحادیه دبیرخانه کمیسیون‌های مدیریت انتخابات